

DEN KULTURELLE
SKOLESEKKEN

8. trinn

**Den kulturelle skolesekken inviterer til
litteraturvandring:**

I Cora Sandels fotspor

Foto: Gyldendal

Lærerveiledning:

Gjennom *Fordypningsprogrammet i litteratur* i Den kulturelle skolesekken får 8. trinnselevne i Tromsø anledning til å bli kjent med forfatteren Cora Sandel. Litteraturprogrammet er tredelt, og består av bokprat, litteraturvandring og skriveverksted. Denne lærerveiledningen og elevoppgavene, er knyttet opp mot litteraturvandringen som tar for seg Cora Sandels liv og forfatterskap.

Cora Sandel (1880-1974), eller Sara Cecilia Görvell Fabricius, som hun egentlig het, er i dag ansett som en av de helt sentrale forfatterne i Norge på 1900-tallet. Hun er kjent for å føre "(...) et sobert og presist språk, der ikke ett eneste ord virker overflødig, feilplassert eller feilvalgt. Samtidig er fremstillingen så fargerik, nyansert og stemningsfremkallende at man etter å ha lest en Sandel-bok, gjerne forundres over å huske den som en bildeopplevelse. Sandel skrev impresjonistiske bilder." (Andersen 2001: 385)

Foto: Perspektivet Museum

Cora Sandels forankring i Tromsø viser seg ved flere anledninger i hennes forfatterskap. Både i trilogien om Alberte (1926, 1931, 1939), "Kranes konditori (1946)" og "Kjøp ikke Dondi" (1958) møter vi byen Tromsø, både som ramme for handlingen, eller som en tydelig inspirasjon for forfatteren.

Litteraturvandringen, som gjennomføres av Perspektivet Museum i samarbeid med Nordnorsk Kunstmuseum, tar elevene med inn i Cora Sandels Tromsø på slutten av 1800-tallet og tidlig på 1900-tallet. Gjennom teaterforestilling, fotografi, gjenstander, malerier og litterære tekster tar formidlere fra Perspektivet Museum (PEM), Nordnorsk Kunstmuseum (NNKM) og scenekunstner Pernille Dahl Johnsen elevene med på en reise gjennom Sara Fabricius liv og virke, med hovedvekt på årene i Tromsø og Paris.

For å få mest og best mulig utbytte av vandringen i *Coras fotspor*, oppfordrer vi lærerne til å ta i bruk både forfatterheftet *Cora Sandel*, som ble utdelt under informasjonsmøtet på biblioteket i september og oppgavene som er knyttet til. Det er fint om elevene får en kort presentasjon av forfatteren Cora Sandel. Les gjerne novellen *Isbjørnen* eller *Elvegaten* og bruk bakgrunnsstoffet som finnes her og i forfatterheftet.

Elevoppgavene kan knyttes til følgende kompetansemål i norsk etter 10. trinn:

Muntlig:

- gjennomføre enkle foredrag, presentasjoner, tolkende opplesing, rollespill og dramatisering, tilpasset ulike mottakere

Skriftlig:

- lese og skrive tekster i ulike sjangere, både skjønnlitterære og sakspregede på bokmål og nynorsk: artikkel, diskusjonsinnlegg, formelt brev, novelle, fortelling, dikt, dramatekst og kåseri
- formidle muntlig og skriftlig egne leseerfaringer og leseopplevelser basert på tolkning og refleksjon
- gjenkjenne de språklige virkemidlene humor, ironi, kontraster og sammenligninger, symboler og språklige bilder og bruke dem i egne tekster
- uttrykke seg presist og med et variert og nyansert ordforråd i ulike typer tekster på bokmål og nynorsk

Tekstene elevene skal lese, kan virke vanskelige og gammeldagse, spesielt med tanke på språket. Vi anbefaler at tekstene leses høyt i klassen, gjerne av læreren, og at elevene etterpå jobber med oppgavene i plenum, grupper, par eller hver for seg. Det er lagt vekt på oppgaver av både muntlig og skriftlig karakter og læreren står selvfølgelig fritt til å bruke stoffet tilpasset sine elevers behov og nivå. Litteraturvandringens Cora Sandel-fokus kan også være starten på et mer langsiktig prosjekt, for eksempel et fordypningsemne i et forfatterskap eller et litterært tema.

Lenker

Teksten Cora Sandel og Tromsø er skrevet av Henning Howlid Wærp. Denne håper vi kan være til inspirasjon for læreren. Teksten gir grobunn for diskusjon rundt Cora Sandels posisjon i lokalsamfunnet Tromsø og gir oss samtidig et lite innblikk i byens rolle i hennes forfatterskap. Når vi tenker oss at denne teksten først og fremst er for læreren, er det fordi den kan virke vanskelig for målgruppen 8. trinn. Likevel ser vi for oss at teksten fint kan tas fram som et diskusjonsinnlegg på 10. trinn. For øvrig bakgrunnsstoff om Cora Sandel anbefales blant annet litteraturen som er listet opp under.

[Bøker av Cora Sandel som kan lånes på Tromsø bibliotek og byarkiv](#)

Les Cora Sandel på nett: Bokhylla.no

[Fjordgaten: Om Cora Sandel](#) og flere forfattere med tilknytning til Tromsø

Litteratur til fordypning:

Andersen, Per Thomas: *Norsk litteraturhistorie* (Universitetsforlaget 2001)

Wærp, Henning Howlid: (red.) *De upåaktede liv. Om Cora Sandels forfatterskap* (Unipub forlag 2005)

Øverland, Janneken: Cora Sandel. En biografi (Gyldendal 1995)

I Cora Sandels fotspor - Elevoppgaver

Isbjørnene (1904) av Cora Sandel

1. Les fortellingen *Isbjørnene* høyt i klassen, [elektronisk på bokhylla.no](http://elektronisk.på.bokhylla.no) eller i [forfatterheftet *Cora Sandel*, s. 9-12](#) Marker ord eller setninger du ikke forstår.

2. Samtale i klassen:

a) Prøv å finne ei forklaring på de vanskelige ordene og setningene i fellesskap. Skriv opp på tavla.

b) Snakk deretter om:

- Hva handler fortellingen om?
- Hvor befinner jeg-personen seg?
- Hva opplever hun/han?
- Hvem er hovedpersonen i fortellingen?

c) Tema i en tekst er noe universelt; en følelse eller tilstand som alle mennesker og kulturer kan kjenne seg igjen i, for eksempel kjærlighet, hat, sjalusi og døden.

- Hva er tema i fortellingen *Isbjørnene*?

Foto: Nasjonalbiblioteket

3. Diskusjon i par eller i grupper:

a) Kan denne fortellingen klassifiseres som ei novelle? Diskuter for eller mot, og begrunn påstandene deres. Gi gjerne eksempler fra teksten som styrker påstandene. Presenter muntlig for resten av klassen etterpå.

Bruk gjerne skjemaet under som hjelpemiddel:

Ja	Nei	Hvorfor?	Eksempel fra teksten

I Cora Sandels fotspor - Elevoppgaver

Elvegaten (1924) av Cora Sandel

1. Les novella *Elvegaten* høyt i klassen, [elektronisk på bokhylla.no](http://elektronisk.paa.bokhylla.no) eller i [forfatterheftet Cora Sandel, s.13-19](#) Marker ord eller setninger du ikke forstår.

2. Samtale i klassen:

a) Prøv å finne ei forklaring på de vanskelige ordene og setningene i fellesskap. Skriv opp på tavla.

b) Snakk deretter om:

- Fortelleren beskriver Elvegaten. Hva slags forhold har fortelleren til gata?
- Hva slags virkemidler bruker forfatteren for å få fram lukta i Elvegaten?
- Hva slags opplevelse har hovedpersonen av luktene i gata?

Foto: © Aschehoug

3. Arbeid i par eller i grupper:

a) Handelen mellom norske fiskere og russiske kjøpmenn på 1800-tallet og fram til den russiske revolusjonen, kalles *pomorhandelen*.

- Finn steder i teksten som handler om det russiske

b) Finn tekstutdrag hvor det henvises til andre steder i verden. Hva forteller disse utdragene deg om byen hvor Elvegaten ligger?

c) Hvilken by ligger Elvegaten i, tror du? Begrunn svaret.

4. Skriv ei skildring:

Lukk øynene og se for deg et sted, rom eller område du bruker ofte. Framkall lukter, lyder, farger, følelser og stemningen du kommer i når du er der.

Gi ei skildring (grundig beskrivelse) av det stedet, rommet eller området du ser for deg. Tenk deg at den som leser det du skriver skal kunne se for seg stedet som et bilde. Bruk gjerne språklige virkemidler som sammenligning, besjeling, metafor og kontraster.

En variant av oppgaven kan være å beskrive stedet i muntlig form, ta dette opp på lydopptak med for eksempel mobilen og deretter spille det av for klassen. Husk likevel å beskrive stedet på samme måte som i den skriftlige oppgaven.

I Cora Sandels fotspor - Elevoppgaver

1. Forfatterportrett

Bruk det du nå har lært på litteraturvandringen, sammen med informasjonen i forfatterheftet og på internett til å lage et forfatterportrett av Cora Sandel.

Foto: Gyldendal

2. Skriv videre:

Bruk skildringen du har begynt på, og bygg den ut til en kort fortelling eller novelle. Bruk deg selv og dine egne opplevelser og omgivelser som inspirasjon når du skriver. Legg vekt på å fortsatt fortelle i bilder.

Lykke til!